

EURÓPAI ADATVÉDELMI BIZTOS

Az európai adatvédelmi biztos véleményének összefoglalója a Brüsszel IIa. rendelet átdolgozására irányuló javaslatról

(A vélemény teljes szövege angol, francia és német nyelven megtalálható az európai adatvédelmi biztos honlapján: www.edps.europa.eu)

(2018/C 120/07)

ÖSSZEFOGLALÓ

A Brüsszel IIa. rendelet sarokköve a családi ügyek területén folytatott igazságügyi együttműködésnek az Európai Unióban. Egységes igazságügyi szabályokat állapít meg a válásról, különválásról, a házasság érvénytelenítéséről, valamint a határokon átnyúló helyzetekben fennálló szülői felelősségről szóló vitákról. A Brüsszel IIa. rendelet átdolgozásának általános célja az igazságügyi döntések szabad mozgása előtt álló maradék akadályok megszüntetése a kölcsönös elismerés alapelveivel összhangban, valamint a gyermek elsődleges érdekének jobb védelme az eljárások leegyszerűsítésével és a hatékonyság fokozásával.

A javasolt új szabályok célja a tagállamokon belül és között információt cserélő központi hatóságok közötti jobb együttműködés elősegítése bármilyen IT rendszer létrehozása nélkül. Az európai adatvédelmi biztossal a Bizottság még nem folytatott konzultációt. Tekintettel arra, hogy a tanácsi polgári jogi munkacsoporttal való egyeztetés során kétségek merültek fel a javasolt átdolgozás és a személyes adatok védelméről szóló uniós jogszabály kapcsolatát illetően, a Tanács hivatalosan kérte az európai adatvédelmi biztos véleményét. Az európai adatvédelmi biztos üdvözlöi a Tanács egyeztetésre irányuló kérését.

A Vélemény a Javaslat 63. és 64. cikkében meghatározott feldolgozás jogszerűségének a megerősítésére irányuló egyedi javaslatokra összpontosít. Továbbá az európai adatvédelmi biztos javaslatot tesz megfelelő és egyedi biztosítékokra az érintettek alapvető jogainak és érdekeinek védelme érdekében.

Az általános adatvédelmi rendelet 6. cikkének (3) bekezdése és a 9. cikk (2) bekezdésének g) pontja szerint, valamint a háttér, a Javaslat céljának és annak a ténynek a figyelembevételével, hogy a Javaslat gyermekeket is érint, az európai adatvédelmi biztos a feldolgozás céljáról és az érintettek típusairól szóló különleges záradékok feltüntetését javasolja a rendeletben. Különösen az európai adatvédelmi biztos azt ajánlja, hogy pontosítsák, hogy a Javaslat V. fejezete szerint létrejött együttműködési keretrendszer csak a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyeket tartalmazza vagy a gyermekek jogellenes külföldre vitelét is. Így, tekintve, hogy az V. fejezet az együttműködés mindkét területét magában foglalja, valamint a fokozottabb jogbiztonság és a célhoz kötöttség elvére vonatkozó követelmények teljesítése érdekében az európai adatvédelmi biztos úgy véli, hogy a 63. cikk (3) bekezdését úgy kellene módosítani, hogy a célok „a szülői felelősséghez és a gyermekek jogellenes külföldre viteléhez kapcsolódó egyedi esetekben való együttműködésre” legyenek szűkítve. Ezen felül az európai adatvédelmi biztos üdvözlölné egy kifejezett hivatkozást a rendeletben az adatminőség és -minimalizálás alapelveire.

Jelen Javaslat összefüggésében az európai adatvédelmi biztos meggyőződött arról, hogy a 63. cikk (4) bekezdése meghatározza alapelveként azt, hogy az érintettet értesíteni kell az információk továbbításáról. Ez a kötelezettség kivételes esetben elhalasztható a kérés megvalósításáig. Ez a korlátozás, amelynek célja a megfelelő egyensúly biztosítása a továbbításról értesítendő érintettek jogai és az információkat cserélő tagállamok érdekei között, önmagában nem vet fel alapvető kérdéseket a törvényesség, méltányosság és átláthatóság általános elveinek szempontjából. Az európai adatvédelmi biztos azonban úgy véli, hogy a „megkeresett tagállam nemzeti szabályozására” tett hivatkozás zavart kelthet azáltal, hogy látszólag engedélyezi a nemzeti korlátozások bevezetését a tájékoztatási kötelezettségbe. Az európai adatvédelmi biztos azt javasolja, hogy írják elő, hogy a megkeresett tagállam nemzeti szabályozására a 63. cikk (4) bekezdés szerinti tett hivatkozás nem teszi lehetővé a nemzeti szinten bevezetendő információhoz való jog további korlátozásait, és így a jelen rendelkezésben foglalt feldolgozás igazságosságának biztosításához tervezett egyedi intézkedést Unió-szerte egységesen kell alkalmazni.

Ezen kívül az európai adatvédelmi biztos azt javasolja, hogy a rendeletben alapelveként rögzítsék, hogy az érintetteknek joguk van hozzáférni az adott tagállam megkereső hatósága felé továbbítandó információkhoz. Továbbá az európai adatvédelmi biztos azt ajánlja, hogy a Javaslat adott környezetében szükségesnek vélt mértékig az adathozzáférési és -helyesbítési jogok korlátozásával egészítsék ki a Javaslatot egy olyan egyértelmű és egyedi rendelkezéssel, amely meghatározza a „korlátozások hatályát” az általános adatvédelmi rendelet 23. cikke (2) bekezdésének c) pontja szerint.

1. BEVEZETÉS ÉS HÁTTÉR

1. 2016. június 30-án a Bizottság egy az igazságügyről, a házassági ügyekben és a szülői felelősséggel kapcsolatban hozott döntések elismeréséről és végrehajtásáról, valamint a gyermekek külföldre viteléről szóló tanácsi rendeletre irányuló (átdolgozó) javaslatot nyújtott be a Tanácsnak. A Javaslat az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet átdolgozása (az úgynevezett Brüsszel IIa. rendelet, a továbbiakban: „Javaslat”).
2. A Brüsszel IIa. rendelet sarokköve a családi ügyek területén folytatott igazságügyi együttműködésnek az Európai Unióban. Egységes igazságügyi szabályokat állapít meg a válásról, különválásról, a házasság érvénytelenítéséről, valamint a határokon átnyúló helyzetekben fennálló szülői felelősségről szóló vitákról. Elősegíti az ítéletek, közokiratok és megállapodások szabad forgalomba bocsátását az Unióban az elismerésükről és egyéb tagállamokban való érvényesítésükről szóló rendelkezések meghatározásával. 2005. március 1. óta minden tagállamra vonatkozik ⁽¹⁾ Dánia kivételével ⁽²⁾.
3. A Bizottság a rendelet működését a gyakorlatban is értékelte és szükségesnek találta az okirat módosítását a 2014. áprilisban elfogadott jelentésében ⁽³⁾. Az értékelés kimutatta, hogy a rendelet hatálya alá tartozó két fő terület, a házassági és a szülői felelősséghez kapcsolódó ügyek közül az utóbbi égető problémákat okoz. Ezen kívül az Európai Unió Bírósága (CJEU) a rendelet értelmezésével kapcsolatban eddig 24 ítéletet hozott, amelyet figyelembe is vettek.
4. A Javaslat általános célja az igazságszolgáltatás és az alapvető jogok kölcsönös bizalmon alapuló továbbfejlesztése az európai térségben az igazságügyi döntések előtt álló maradék akadályok eltávolításával a kölcsönös elismerés alapelvével összhangban, valamint a gyermek elsődleges érdekének jobb védelme az eljárások leegyszerűsítésével és a hatékonyság fokozásával.
5. Különösen a Javaslat eltörli a *végrehajthatóvá nyilvánítási* eljárást ⁽⁴⁾ a rendelet hatálya alá tartozó valamennyi döntésre vonatkozóan, és helyette bevezeti a többi uniós tagállamtól származó összes ítélet automatikus elismerését. A Javaslat számos egyéb ügyet is tisztáz a gyermekek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatban azzal a céllal, hogy a jogellenesen külföldre vitt gyermekek visszatérésének hatékonyságát javítsa.
6. Az új szabályok célja a tagállamokon belül és között információt cserélő központi hatóságok közötti jobb együttműködés elősegítése bármilyen IT rendszer létrehozása nélkül. A tanácsi polgári jogi munkacsoport mindazonáltal aggodalmakat vetett fel a javasolt átdolgozás és a személyes adatok védelméről szóló uniós szabályozás közötti kapcsolatról folytatott megbeszélések során.
7. 2018. január 11-én a Tanács hivatalosan kikérte az európai adatvédelmi biztos véleményét különösen a Javaslat 63. cikkének (3) és (4) bekezdésével kapcsolatban, amelyek arra vonatkoznak, miként kell a határon átnyúló ügyekkel foglalkozó központi hatóságok által begyűjtött információkat felhasználni és miként kell az érintetteket értesíteni.
8. Az európai adatvédelmi biztos üdvözli, hogy a Tanács konzultációt kezdeményezett. Jelen Vélemény a Javaslat 63. és 64. cikkében meghatározott feldolgozás jogszerűségének a megerősítésére irányuló egyedi javaslatokra összpontosít (2. rész). Továbbá az európai adatvédelmi biztos javaslatot tesz megfelelő és egyedi biztosítékokra az érintettek alapvető jogainak és érdekeinek védelme érdekében (3. rész).

4. KÖVETKEZTETÉSEK

A feldolgozás jogszerűsége

38. Fő javaslatként és az (általános adatvédelmi rendelet 6. cikkének (3) bekezdése és a 9. cikk (2) bekezdésének g) pontja szerint) tervezett adatfeldolgozás jogszerűségének megerősítése érdekében, valamint a Javaslat környezetének és céljának figyelembevételével az európai adatvédelmi biztos azt ajánlja, hogy a javaslat V. fejezete szerint meghatározott együttműködés hatályát és céljait pontosítsák:
 - Az európai adatvédelmi biztos azt ajánlja, hogy pontosítsák, hogy a Javaslat V. fejezete szerint létrejött együttműködési keretrendszer csak a szülői felelősséggel kapcsolatban ügyeket tartalmazza vagy a gyermekek jogellenes külföldre vitelét is. Tekintve, hogy az V. fejezet az együttműködés mindkét területét magában foglalja, valamint a fokozottabb jobbiztonság és a célhoz kötöttség elvére vonatkozó követelmények teljesítése érdekében az európai adatvédelmi biztos úgy véli, hogy a 63. cikk (3) bekezdését úgy kellene módosítani, hogy a célokat „a szülői felelősséghez és a gyermekek jogellenes külföldre viteléhez kapcsolódó egyedi ügyekben való együttműködésre” szűkítsék, így kihagyva a „házassági ügyeket”, amely a rendelet hatálya alá tartozó másik fő terület. Az „illetékes hatóság”, stb. meghatározásait ennek megfelelően módosítani kell.

⁽¹⁾ Az ezután csatlakozott tagállamok esetében a rendelet a tagságuk kezdetétől érvényes.

⁽²⁾ Dánia nem vesz részt a rendeletben, így rá nézve az nem kötelező és nem alkalmazandó.

⁽³⁾ COM(2014) 225 final.

⁽⁴⁾ Egy olyan eljárás, amely alapján a végrehajtás helye szerinti tagállamnak hivatalosan el kell ismernie a külföldi ítéletet.

39. További javaslatként a feldolgozás jogszerűségét kell megerősíteni:

- Az európai adatvédelmi biztos üdvözölné egy kifejezett hivatkozást a Javaslat 64. cikkének (1) bekezdése szerinti adatminőség és -minimalizálás alapelveire.

Az érintett alapvető jogainak és érdekeinek védelmére irányuló megfelelő és egyedi intézkedések

40. Fő javaslatként:

- Az európai adatvédelmi biztos azt javasolja, hogy kössék ki, hogy a megkeresett tagállam nemzeti szabályozására a 63. cikk (4) bekezdés szerint tett hivatkozás nem teszi lehetővé az információhoz való jog nemzeti szinten bevezetendő további korlátozásait, és így a jelen rendelkezésben foglalt feldolgozás igazságosságának biztosításához tervezett egyedi intézkedést Unió-szerte egységesen alkalmazni kell.

41. További ajánlasként az európai adatvédelmi biztos azt javasolja, hogy a Javaslatot az érintettek adathozzáférési és -helyesbítési jogainak védelme érdekében egyedi intézkedésekkel egészítsék ki:

- Az európai adatvédelmi biztos azt javasolja, hogy a rendeletben alapelvként rögzítsék, hogy az érintetteknek joguk van hozzáférni az adott tagállam megkereső hatósága felé továbbítandó információkhoz. Az európai adatvédelmi biztos azt is ajánlja, hogy a Javaslat környezetében szükségesnek vélt mértékig az adathozzáférési és -helyesbítési jogok korlátozásával egészítsék ki a Javaslatot egy olyan egyértelmű és egyedi rendelkezéssel, amely meghatározza a „korlátozások hatályát” az általános adatvédelmi rendelet 23. cikke (2) bekezdésének c) pontja szerint.

Brüsszel, 2018. február 15.

Giovanni BUTTARELLI
európai adatvédelmi biztos
